

Üniversite Öğrencilerinde Madde Kullanım Riskinin Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri Açısından İncelenmesi

Investigation of Substance Use Risk in terms of Dark Triad Personality Traits in University Students

Tunahan KARGI¹ , Dilek GENÇTANIRIM-KURT²

Gönderim: 10/05/2022

Düzeltilme: 23/05/2022

Kabul: 28/05/2022

ÖZET

Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin karanlık üçlü kişilik özellikleri ile cinsiyetlerinin madde kullanım risklerini tahmin etmeye yönelik bir modeli sınamaktır. Bu modelde psikopati, narsisizm, Makyavelizm ve cinsiyet değişkeninin madde kullanım riskini ne düzeyde yordadığının ortaya konması amaçlanmıştır. Araştırma ilişkisel yöntem temelli tahmin modeli olarak planlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesinin çeşitli bölümlerinde üçüncü ve dördüncü sınıfa devam eden 195 öğrenciden oluşmaktadır. Veri toplama araçları olarak demografik bilgiler için araştırmacı tarafından hazırlanmış "Kişisel Bilgi Formu", psikopati, narsisizm, Makyavelizm düzeylerini belirleyebilmek için "Karanlık Üçlü Ölçeği (KÜÖ)" ve madde kullanım riski düzeylerini belirlemek için ise "Riskli Davranışlar Ölçeği – Üniversite Formu (RDÖUF)" kullanılmıştır. Verilerin analizinde "aşamalı regresyon analizi" kullanılmıştır ve cinsiyet değişkeni kukla (dummy) değişken olarak tanımlanmıştır. Yapılan regresyon analizi sonuçları bir bütün olarak değerlendirildiğinde sırasıyla psikopati, cinsiyet ve Makyavelizm bağımsız (yordayıcı) değişkenlerinin madde kullanım riskini yordamak amacıyla geliştirilmiş modeli anlamlı şekilde tahmin ettiği görülmektedir. Artan psikopati ve Makyavelizm madde kullanım riskini pozitif bir şekilde yordarken, erkek olmak kadın olmaya göre madde kullanım riskini yordamaktadır. Ayrıca yordayıcı değişkenlerden olan narsisizm bu araştırma kapsamında tahmin edilmeye çalışılan madde kullanım riskine yönelik modeli anlamlı olarak açıklamamıştır. Araştırmada elde edilen bulgular alanyazın çerçevesinde tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Madde kullanım riski, psikopati, narsisizm, Makyavelizm, üniversite öğrencileri.

ABSTRACT

This research aims to test a model for predicting the substance use risks of university students' dark triad personality traits and gender. This model aims to reveal to what extent psychopathy, narcissism, machiavellianism and gender predict substance use risk. The research was planned as a relational method-based estimation model. The study group of the research consists of 195 students attending the third and fourth grades in various departments of Kırşehir Ahi Evran University Faculty of Education. As data collection tools, the "Personal Information Form" prepared by the researcher for demographic information, the "Dark Triad Scale" to determine the levels of psychopathy, narcissism, and Machiavellianism, and the "Risk Behaviors Scale-University Form" were used to determine the levels of substance use risk. In the analysis of the data, "stepwise regression analysis" was used and the gender variable was defined as a dummy variable. When the results of the regression analysis are evaluated as a whole, it is seen that the independent (predictive) variables of psychopathy, gender and Machiavellianism, significantly predict the model developed to predict the risk of substance use. While increasing psychopathy and Machiavellianism predict substance use risk positively, being male predicts substance use risk compared to being female. In addition, narcissism, which is one of the predictive variables, did not significantly explain the model for substance use risk, which was tried to be estimated within the scope of this study. The findings obtained in the research were discussed within the framework of the literature.

Keywords: Substance abuse risk, psychopathy, narcissism, machiavellianism, university students.

Önerilen atıf: Kargı, T., & Gençtanırım-Kurt, D. (2022). Üniversite öğrencilerinde madde kullanım riskinin karanlık üçlü kişilik özellikleri açısından incelenmesi. *Uluslararası Psiko-Sosyal Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 22-37.

¹ Lisansüstü Öğrencisi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, tunahankargi@yandex.com

² Prof.Dr., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, dgenctanirim@ahievran.edu.tr

GİRİŞ

Yetişkinliğe geçiş süresince yaşanan sosyal, mesleki ve kişisel değişimler bireylerin bu dönemde birtakım güçlükler yaşamasına neden olabilmektedir (Gençtanırım, 2014). Bu dönemle birlikte gündeme gelen kişisel, ekonomik ve duygusal açıdan bağımsızlaşma, yetişkin rollerini ve sosyal etkileşim becerilerini kazanma, kariyer gelişimini planlama, kişisel değerlerini ve kendilik tanımı oluşturma, eş seçimine ve aile kurmaya yönelik hazırlıklar (Dryfoos, 1990; Santrock, 2015) bireyde gerilim ve stres oluşturabilmekte, bu durum da beraberinde bireyi riskli davranışlar göstermeye sevk edebilmektedir (Gençtanırım, 2014).

Bireyler üniversite yıllarının getirdikleri stres ve kaygı ile başa çıkabilmek adına riskli davranışlardan sigara, alkol ve madde kullanımına başvurabilir (Gümüş, 2015; Karaçam ve Totan, 2014; Onan vd., 2016). Kişiye baskı ve gerginlik hissettiren olaylar, engellenmişlik hissi, yaşamdaki ve aile ilişkilerindeki güçlükler ile baş etmede zorlanma gibi durumlar bireyleri bağımlılık yapıcı maddeleri kullanmaya itebilmektedir (Kulaksızoğlu, 2009). Birey kendinin bağımlı olmayacağını ve madde kullanım isteğini kontrol edebileceğini düşünebilir fakat bağımlılık maddenin türüne, bireyin psikolojik ve ruhsal durumuna göre gerçekleşmektedir (Atlam ve Yüncü, 2017; Süngü, 2014). Bir maddenin kullanımına başladıktan sonra kullanıcının yaşamını ve sağlığını olumsuz etkilemesine rağmen o maddeyi alma noktasında bireyin kendini durduramaması durumu bağımlılık olarak tanımlanabilir (Alkol ve Uyuşturucu Madde Bağımlıları Tedavi ve Araştırma Merkezi [AMATEM], 2021). Tütün, riskli alkol ve yasadışı madde kullanımı beraberinde sağlık, akademik ve davranışsal sorunları da beraberinde getirir (Delgado-Lobete vd., 2020). Sigara, alkollü içecekler, çeşitli uyuşturucular, uyarıcı ve hayal gördüren maddeler, doktor denetimi olmadan kullanılan birtakım reçetesiz ilaçlar vs. bağımlılık yapabilen maddeler arasında sayılabilir (Yazgan, 2020).

Sigara, kolay ulaşılabilir ve yaygın kullanıma sahip oluşu nedeniyle kullanımı önemli bir riskli davranış olarak kabul edilebilir (Ögel, 2007). Sigaranın içerisindeki nikotin bağımlılık yapıcı etkiye sahiptir ve beraberinde birçok sağlık problemini getirir (Yeşilay, 2020a). Sigara kullanımı diğer madde bağımlılıklarının gelişmesinde de risk faktörü olarak karşımıza çıkmaktadır (Yazıcıoğlu, 2020). Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (TUBİM)'nin 2021 yılında yayımladığı rapora göre uyuşturucu öncesi tütün kullanım oranı %83,4, tütüne başlama yaşı ise 16.5'dir. 2019 Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre de 15 yaş üstü tütün kullanan bireyler yaş gruplarına göre incelendiği zaman en çok tütün kullananların %22.8 ile 15-24 yaş arası ergenler olduğu görülmektedir. Bu yaş aralığının bireylerin lise ve üniversite öğrencisi olduğu yaşlara denk geldiğini söylemek mümkündür.

Sigara gibi ulaşılabilirliği kolay olan bir diğer madde olan alkol, keyif vermesi ve sakinleştirici özelliği ile uzun yıllardır kullanılagelen bir maddedir (Arıkan, 2012; Atak, 2020). Birçok hastalığa neden olan alkol, kişinin iradesini zayıflatmakta ve kontrol kaybı yaşamasına neden olmaktadır (Yeşilay, 2020b). Bireyler bu yüzden üniversite yaşamının ve yetişkinliğe geçişin getirdiği birtakım sorunlar ile baş etmek için alkol kullanımına yönelebilir. Alkolle ilgili sorunlar çoğunlukla 18-24 yaş aralığında ortaya çıkmaktadır (Arıkan, 2012). Ayrıca alkol kişiyi uyuşturucu maddelere açık hale getirmekte ve uyuşturucu madde kullananların %57'si alkol de kullanmaktadır (Yeşilay, 2020b). Sigara, alkol ve enerji içeceği kullanım sıklığının artışı madde

kullanımı riskini artırmaktadır (Havaçeliği Atlam vd., 2017). TUBİM (2021) raporunda uyuşturucu madde kullananların madde kullanım öncesi %37,5'inin alkol kullandığı ve alkole başlama yaşının ise 17.8 olduğu ifade edilmiştir. TÜİK (2019) verilerine göre de alkol kullananların %32.1'sini 15-35 yaş arasındaki kişiler oluşturmaktadır.

Vücuda zarar verip vücudun işleyişini olumsuz etkilemesine rağmen birtakım maddeleri kullanmak, kullanımını bırakmamak, bıraksa bile yoksunluk belirtisi gösterip zamanla kullanım sıklığını ve dozunu artırmak madde bağımlılığı ile karakterize olur (Yeşilay, 2020c). Madde bağımlılığı fiziksel, sosyal, psikolojik birtakım yıkımları beraberinde getirir (Yazgan, 2020). 2020 yılında uyuşturucuya başlama yaş ortalamasının 19.5 (TUBİM, 2021), uyuşturucuya başlamadaki en riskli yaş grubunun %71.2 oran ile 15-24 yaş aralığındaki kişiler olduğu ifade edilmiştir (TUBİM, 2020). Bu yaş grubunda olup üniversite öğrencisi olan bireylerin çeşitli maddeleri kullandıkları veya kullanmayı denediklerini ifade eden araştırmalar mevcuttur (Arıkan vd., 2017; Güner, 2019; Yılmaz vd., 2020).

Sigara, alkol ve madde kullanımı davranışları kendilerine, riskli davranışları açıklayan yaklaşımlardan biri olan “problem davranış kuramı”nda, problem davranışlar sınıflamasında yer bulur. Bu kurama göre riskli davranışlar kişilik sistemi, algılanan sosyal çevre ve davranış sistemi olarak adlandırılan üç boyut tarafından yordlanır ve bu üç boyutun etkileşimi ile açıklanır (Jessor, 2013). Karaman (2013)'ın araştırmasında bu üç boyuttan biri olan kişilik sistemindeki stres, depresyon, benlik saygısı ve yabancılaşmanın bireyin risk almasına yol açtığı ve bu nedenle artan riskli davranışları sergilemesine neden olduğu gösterilmiştir. Sigara, alkol ve madde kullanımının bireyi, diğer bireylerden ayıran, bireye özgü belirli bir tutarlılık gösteren zihinsel, duygusal ve fiziksel tepkilerin yapılaşmış bütünü olarak tanımlanan (Burger, 2006; Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2015), hem doğuştan getirilen (mizaç) hem de toplum içinde geliştirilen (karakter) bileşenleri olan (Özer, 2013) kişilik açısından ele alınması, kişilik sistemin bu riskli davranışlar üzerindeki etkisinin anlaşılmasını kolaylaştıracaktır.

Kişilik özelliklerinin, kategorik olarak kavramsallaşan çok yönlü yapısı ve bireysel farklılıkların oluşmasını sağlayan süreklilik durumu (Set, 2020) göz önüne alındığında farklı kişilik özelliklerinin sigara, alkol ve madde kullanımı ilişkisini incelemenin bu riskli davranışları kişilik sistemi ile ilişkisini anlamayı kolaylaştıracağı söylenebilir. Bu bağlamda patolojik-normallik arasındaki süreklilikte uyumsuz kişilik yapıları olarak gösterilen, klinik bir tablo göstermeyen yani kişilik bozukluğu olarak değerlendirilmeyen ve kişiliğin olumsuz yönlerinden narsisizm, psikopati ve makyavelizm alt boyutları olan “karanlık üçlü kişilik özellikleri”nin (Jonason ve Webster, 2010; Saltoğlu ve Irak, 2020; Set, 2020) sigara, alkol ve madde kullanımı ile ilişkisi incelenebilir.

Karanlık üçlü kişilik özelliklerine sahip bireylerin daha çok dürtüsel davranma ve heyecan arama davranışı içinde oldukları ve bu özelliklere sahip olmanın bireyleri riskli davranış sergilemeye daha yatkın hale getirdiği söylenmektedir (Crysel vd., 2013). Yine karanlık üçlü kişilik özelliklerine sahip bireylerin bu kişilik özelliklerine sahip olmayan bireylere nazaran kendine zarar verme ve riskli davranışlar göstermeye yatkın olduğu ve bu kişilik özelliklerinin genel risk alma davranışlarıyla arasında anlamlı bir ilişki olduğu çeşitli araştırmalarda ifade edilmiştir (Bayramoğlu, 2019; Satıcı vd., 2019). Ayrıca psikopati kişilik özelliklerine sahip bireylerin riskli davranışlar sergilerken kaygılarının yoğun olmadığı

(Bayramoğlu, 2019) ve narsisist kişilerin madde ve alkol kullanma ile riskli davranışlar sergilemeye daha eğilimli olduğu ifade edilmektedir (Buelow ve Brunell, 2014).

Karanlık üçlü kişiliğin özelliklerinde biri olan Makyavelizm; başkalarına kuşkucu bir bakış açısı içerisinde olan, etik değerleri dikkate almayan, kendi çıkarlarına veya başarıya ulaşabilmek adına başka insanları manipüle edip onları kullanmakta bir sakınca görmeyen, samimiyetsiz insanları tanımlayan karanlık kişilik alt boyutudur. (Furnham vd., 2013; Hodson vd., 2009). Makyavelizm özelliklerine sahip bireyler amaçlarına ulaşmak için bu davranışları sergilerken yaptıklarının duygusal sonuçlarından ziyade süreç içerisindeki getirilerinin neler olduğuna daha çok önem verirler (Zeigler-Hill ve Vonk, 2015). Özetle Makyavelizm kişilik örüntüsü, kişisel çıkarları uğrana ilişkilerinde iki yüzlü davranma ve ahlaklı olmayı önemsememe şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Rauthmann ve Kolar, 2012).

Narsisizm bir kişilik bozukluğu olarak erken erişkinlikte başlayan ve değişik bağlamlarda ortaya çıkan, büyülenme, beğenilme gereksinimi, eş duyum yapamama gibi kriterlerle tanılanmaktadır (Amerikan Psikiyatri Birliği, 2013). Bir karanlık kişilik özelliği olarak narsisizm, bir kişilik bozukluğu olarak bireyin işlevselliğini bozan, katı bir örüntü olarak tanımlanmaktan ziyade daha çok eşik altı nitelikte ele alınmıştır (Saltoğlu ve Irak, 2020). Bu bağlamda narsisizm kişilik özelliklerine sahip bireyleri, başka insanlarla kurdukları ilişkilerde onların hayranlıklarını kazanıp kendi üstünlük duygularını pekiştirmeye çalışan, kendi ihtiyaçları hep ön planda olduğu için başkalarının duygu ve düşüncelerine önem vermeyen, empati yoksunluğu gösteren, kendilerine duydukları hayranlık yüzünden ukala olan kişiler olarak tanımlamak mümkündür (Ferne vd., 2016; Sedikides ve Gregg, 2008).

Kişiliğin üçlü karanlık yönlerinden biri de narsisizm gibi psikotik özelliklerle karakterize olmayan eşik altı psikopatidir. Psikopati, antisosyal davranışlar, düşük empati ve pişmanlık duygusu, düşük öz-kontrol, sapkın ve manipülatif davranışlarla karakterize olan karanlık kişilik alt boyutudur (Cleckley, 1976; akt. Saltoğlu ve Irak, 2020; Hodson vd., 2018). Bu bireyler entelektüel açıdan normal olan fakat davranışlarının ahlaki boyutu ile ilgilenmeyip kontrolsüzce eylemde bulunan ve pişmanlık duygusundan yoksun bireyler olarak karşımıza çıkmaktadır (Schulsinger, 1972).

Narsisizmin madde kullanımı ile olan ilişkisi çeşitli araştırmalarla ortaya konmuştur. Örneğin narsisizmin alt boyutlarından olan grandiyöz narsisizm klinik olmayan örneklerde madde kullanımı, özellikle alkol kullanımı ile ilişkilendirilmiştir (Bilevicius vd., 2019; MacLaren ve Best, 2013; Stenason ve Vernon, 2016). Ayrıca grandiyöz narsisizm madde kullanım bozukluğu olan örneklerde yükselmektedir (Carter vd. 2017). Yine savunmacı narsisizm klinik olmayan örneklerde madde kullanımıyla ilişkili bulunmuştur (Bilevicius vd., 2019). Patolojik düzeyde narsisizm alkol ve uyuşturucu kullanımıyla ilişkilendirilmekte (Kealy vd., 2017; Mowlaie vd., 20016) ve narsistik kişilik bozukluğu alkol ve uyuşturucu bağımlılığı ile birlikte görülmektedir (Stinson vd., 2009). Tamamı erkeklerden oluşan iki çalışmada patolojik narsisizm, alkol kullanım bozukluğu (Anlı vd., 2017; Can vd., 2017) ve madde kullanım bozukluğu ile (Can ve Anlı, 2018) ilişkili bulunmuştur. Narsisizm kişilik örüntüsüne sahip bireylerdeki dışadönük doğa ve beğenilme gereksinimi ile alkol ve uyuşturucu kullanımını çevreleyen sosyal ortamlar, narsistleri madde kullanımına yöneltebilmektedir (Stenason ve Vernon, 2016).

Madde kullanımının en çok araştırıldığı karanlık üçlü kişilik boyutunun psikopati olduğunu söylemek mümkündür ve psikopati ile madde kullanımına ilişkin bulgular oldukça güvenilirdir (Jauk ve Dieterich, 2019; Stenason ve Vernon, 2016). Hüküm giymiş popülasyonlarda yapılan araştırmalarda psikopati ile madde kullanımı ve bağımlılığı arasında yüksek düzeyde ilişki mevcuttur (Hemphill vd., 1994; Smith ve Newman, 1990; Walsh vd., 2007). Genel popülasyon üzerinde yapılan çalışmalar da yine psikopati ile madde kullanım ve bağımlılığı arasında yüksek düzeyde bir ilişkinin bulunduğunu ifade etmiştir (Fernández vd., 2019; Sellbom vd., 2017; Stenason ve Vernon, 2016). Yine madde bağımlılığı ve madde kötüye kullanımı tanısı alanlar bireyler ile antisosyal kişilik bozukluğu tanısı alan bireylerin özgeçmişlerinin retrospektif olarak incelendiği bir araştırmada antisosyal kişiliğin madde bağımlılığı ile yakın bir ilişki içinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Çöpür vd., 1995). Ayrıca psikiyatri kliniğine başvuran antisosyal kişilik bozukluğu olan erkeklerin madde kullanım bozukluğu eş tanımlarının oldukça yüksek olduğu bulunmuştur (Semiz vd., 2007).

Diğer bir karanlık üçlü kişilik özelliği olan Makyavelizmin madde kullanımında önemli bir role sahip olmadığı söylenebilir (Jauk ve Dieterich, 2019). Araştırma sayısı az olmakla birlikte yapılan çalışmalarda Makyavelizm madde kullanımı ile önemli ölçüde bir ilişki göstermemiştir (Collison vd., 2018; Stenason ve Vernon, 2016). Yapılan bazı çalışmalarda alkoliklerin alkolik olmayanlara göre daha makyavelci olduğu (Krampen, 1980), alkol ve eroin bağımlısı olanların genel nüfusa göre daha manipülatif davranışlara sahip olduğu (Zentsova ve Fedorava, 2013) ve kokain kullanıcılarında makyavelizmin daha yüksek olduğu (Quednow vd., 2017) sonuçlarına ulaşılmıştır.

Tüm bunların ışığında üniversite öğrencisi ve genç yetişkin olmanın getirdiği birtakım krizlerle baş edememenin bireyleri sigara, alkol ve madde kullanımı gibi riskli davranışlara yönlendirebileceğini söylemek mümkündür. Yine kişilik sistemin riskli davranışlarla olan ilişkisi göz önüne alındığında bu araştırmada üniversite öğrencilerindeki riskli davranışlardan sigara, alkol ve madde kullanımının karanlık üçlü kişilik özellikleri açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca birçok çalışmada karanlık üçlü kişilik özellikleri ve madde kullanımı, patolojik örneklerle çalışılırken bu çalışmada, patolojik olmayan narsisizm, psikopati ve Makyavelizmin madde kullanımı ile ilişkisine bakılmaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmaktadır:

1. Üniversite öğrencilerinin karanlık üçlü kişilik özellikleri (psikopati, Makyavelizm ve narsisizm) öğrencilerin madde kullanım riskini anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?
2. Üniversite öğrencilerinin erkek cinsiyetinde olması kadın olmaya göre madde kullanım riskini anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma ilişkisel yöntem temelli tahmin modeli kullanılarak planlanmıştır. İlişkisel yöntem kullanılarak gerçekleştirilen araştırmalar iki ya da daha çok değişken arasındaki ilişkinin düzeyini anlamak (keşfedici ya da tanımlayıcı model) veya değişkenler arasındaki sonuçları tahmin etmek (yordayıcı ya da tahmin modeli) amacıyla gerçekleştirilir (Büyüköztürk vd., 2017; Tekbıyık, 2016). Tahmin modeline göre tasarlanmış araştırmalarda bir değişken

(yordanan veya ölçüt değişken) onu tanımlayan diğer değişkenler (yordayıcı değişken) kullanılarak tahmin edilmesi (yordanması, kestirilmesi) söz konusudur (Büyüköztürk vd., 2017; Tekbıyık, 2016).

Araştırmanın Örneklem Grubu

Bu araştırmada örneklem seçkisiz olmayan yöntemlerden kazara örnekleme ve amaçsal örnekleme yöntemi kullanılarak çok aşamalı olacak şekilde seçilmiştir. Kazara örnekleme, var olan belli başlı sınırlılıklar nedeni ile örneklemin kolay ulaşılabilir birimlerden seçilmesi, amaçsal örnekleme bilgi bağlamında araştırma için en zengin birimin seçilmesi olarak tanımlanabilir (Büyüköztürk vd., 2017). Bu araştırmada örneklem araştırmacının belli başlı sınırlılıkları nedeni ile Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesinin çeşitli bölümlerinde eğitim öğretimine devam eden (kazara örnekleme) üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerden (amaçsal örnekleme) seçilmiştir. Örneklemdaki öğrencilerin üçüncü ve dördüncü sınıf olarak seçilmesinin sebebi, araştırmanın problemi ve teorik çerçevesine paralel olarak, bu öğrencilerin pandemi koşullarından kaynaklı uzaktan eğitime geçilmeden önce belli bir süre yüz yüze eğitim görmesi ve üniversite yaşamının getirdiği birtakım yaşam koşullarındaki değişimleri deneyimlemiş olmalarıdır. Bu bağlamda araştırmanın çalışma grubu Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesinin çeşitli bölümlerinde üçüncü ve dördüncü sınıfa devam eden 152'si (%77,95) kadın, 43'ü (%22,05) erkek 195 öğrencidir.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacı tarafından katılımlardan çeşitli sosyo-demografik verilerin (cinsiyet, bölüm, sınıf düzeyi vb.) elde edilmesi amacıyla hazırlanmış formdur.

Karanlık Üçlü Ölçeği (KÜÖ): Orijinal ölçek Dirty Dozen ismiyle Jonason ve Webster (2010) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 12 maddeden ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır: narsisizm, Makyavelizm ve psikopati. Ölçek 9'lu Likert tipindedir, 1 (Kesinlikle katılmıyorum) ve 9 (Kesinlikle katılıyorum) arasında değerlendirilmektedir. Ölçeğin tüm alt boyutlarından alınabilecek minimum puan 4 maksimum puan 36'dır.

Ölçeğin Türkçeye uyarlanması Satıcı vd. (2018) tarafından yapılmıştır. Yapı geçerliği için uygulanan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen uyum indeksleri $\chi^2 /sd=2.85$, RMSEA=.066, CFI=.96, GFI=.95, SRMR=.047 ve IFI=.96 şeklindedir. Uyum geçerliği için ölçekten elde edilen puanlar ile beş faktör kişilik özellikleri ve yaşam doyumu arasındaki korelasyon katsayıları incelenmiş, bu katsayıların literatürdeki araştırmalara benzer olduğu belirtilmiştir. Ölçeğin güvenilirliği için çeşitli veri setlerindeki Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları .71 ile .87 arasında bulunmuştur. Test-tekrar test güvenilirlik katsayıları narsisizm için .83, Makyavelizm için .80 ve psikopati için .79 olarak bulunmuştur. KÜÖ'nün bu bağlamda karanlık üçlü kişilik özelliklerini ölçmek için kullanılacak güvenilir ve geçerli bir ölçek olduğu söylenebilir.

Riskli Davranışlar Ölçeği – Üniversite Formu (RDÖUF): Gençtanırım (2014) tarafından üniversite öğrencilerindeki riskli davranışların ölçmek amacıyla tasarlanmış 60 maddelik likert tipi ölçeğin alt yedi boyutu şu şekildedir: Antisosyal davranışlar (AS), sigara kullanımı (SK), alkol kullanımı (AK), madde kullanımı (MK), intihar eğilimi (İE), beslenme alışkanlıkları (BA) ve okul terki (OT). Ölçek maddeleri hazırlanırken Gençtanırım-Kuru (2010) tarafından lise öğrencilerindeki riskli davranışları ölçmek amacıyla geliştirilen "Riskli

Davranışlar Ölçeği” maddeleri üzerine inşa edilmiş alan yazından faydalanılmıştır. Beşli derecelendirmeli olan ölçek 5 (Her Zaman), 4 (Genellikle), 3 (Bazen), 2 (Nadiren) ve 1 (Hiçbir Zaman) şeklinde yanıtlanmaktadır. Ölçekte tersine puanlanan herhangi bir madde bulunmamaktadır. Ölçeğin boyutları birbiri ile ilişkili olmadığından ölçek toplam puan vermemekte, her bir boyuttan alınan puanlar ayrı değerlendirilmektedir. Ayrıca ölçeğin sigara kullanımı, alkol kullanımı ve madde kullanımı alt boyutlarından elde edilen puanlarının ortalaması kullanılarak üniversite öğrencilerinde madde kullanım riskine ilişkin bir puan elde etmek mümkündür.

Ölçeğin geçerlik çalışmaları kapsamında yapılan açımlayıcı faktör analizine göre açıklanan toplam varyans % 52 olarak tespit edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizine göre ölçeğin uyum endeksleri $\chi^2 /sd=2.76$, RMSEA=.076, NNFI=.91, CFI=.91, RMR=.06 ve IFI=.96 şeklindedir. Güvenirlik için iç tutarlılık Cronbach Alfa güvenirlilik katsayıları AS=.82, AK=.92, SK=.93, İE=.91, BA=.81, OT=.64 ve MK=.90, test tekrar-test güvenirliliği ise AS=.95, AK=.98, SK=.98, İE=.74, BA=.80, OT=.94 ve MK=.97 olacak şekilde hesaplanmıştır. Sonuç olarak RDUÖF’nin üniversite öğrencilerindeki riskli davranışları ölçek için güvenilir ve geçerli bir ölçek olduğu söylenebilir.

Verilerin Toplanması

Veri toplamak amacıyla 2020-2021 eğitim öğretim Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesinin çeşitli bölümlerinde öğrenimine devam eden üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerine ulaşılmaya çalışılmıştır. Veri toplama araçları elektronik ortama aktarılmıştır. Uygulama öncesinde araştırmanın amacı, önemi ve etik konular hakkında bilgi veren bir açıklama da hazırlanıp katılımcıların gönüllülüğü sağlanmaya çalışılmıştır. Bu açıklama ve veri toplama araçları “Google Form” haline getirilip bu platform üzerinden veriler elektronik ortam aracılığıyla toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi için IBM SPSS Statistics 25 paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubundan toplanan her bir veriye ait ölçüm bilgisayara girilmiştir. Regresyon analizi için tüm değişkenlerin sürekli ve en az eşit aralık düzeyinde olması gerekmektedir. Eğer bir süreksiz ve kategorik değişken analize dahil edilmek istenirse bu değişken kukla (dummy) değişken olarak tanımlanır. Bu analiz için süreksiz ve kategorik bağımsız (yordayıcı) değişken olan cinsiyet kukla değişken olarak tanımlanmıştır. İlgili modelde etkisi incelenmek isteyen cinsiyet erkek olduğu için erkek (1), kadın ise (0) olarak kodlanmıştır.

BULGULAR

Aşamalı (step-wise) regresyon analizine ilişkin bulgulara geçmeden önce araştırmanın sürekli ve eşit aralık düzeyindeki değişkenlerine ilişkin betimsel istatistikler incelenmiştir. Tablo 1’de değişkenlere ilişkin betimsel istatistik değerleri verilmiştir.

Tablo 1. Sürekli değişkenlere ilişkin betimsel istatistikler

Değişken	n	\bar{X}	SS
Madde Kullanım Riski	195	1.42	.512
Makyavelizm	195	10.07	5.66
Psikopati	195	9.14	4.58
Narsisizm	195	17.6	8.95

Tablo 1 incelendiğinde sigara, alkol ve madde kullanıma ilişkin edinilmiş madde kullanım riski puan ortalamasının (\bar{X}) 1.42, standart sapmasının ise (SS) .512 olduğu görülmektedir. Karanlık üçlü kişilik özellerinden Makyavelizm alt boyutunun ortalaması (\bar{X}) 10.07, standart sapması (SS) .512; psikopati alt boyutunun ortalaması (\bar{X}) 9.14, standart sapması (SS) 5.66; narsisizm alt boyutunun ortalaması (\bar{X}) 17.6, standart sapması (SS) 8.95 olarak hesaplanmıştır.

Araştırmanın amaçları çerçevesinde yapılan Pearson korelasyon analizi sonuçları ilişkin bulgu Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Pearson korelasyon analizi sonuçları

Değişken	Madde Kullanım Riski	Makyavelizm	Psikopati	Narsisizm
Madde Kullanım Riski	1	.390*	.434*	.139*
Makyavelizm		1	.569*	.542*
Psikopati			1	.414*
Narsisizm				1

* p<.05 düzeyinde anlamlı

Tablo 2 incelendiğinde madde kullanım riskinin Makyavelizm ($r = .390$, $p < .05$) ve psikopati ($r = .434$, $p < .05$) ile arasında zayıf düzeyde pozitif anlamlı bir korelasyon vardır, psikopati arttıkça madde kullanım riskinin arttığını söylemek mümkündür. Narsisizm ($r = .139$, $p < .05$) ile arasında çok zayıf düzeyde pozitif anlamlı bir korelasyon vardır. Makyavelizmin psikopati ($r = .569$, $p < .05$) ve narsisizm ($r = .542$, $p < .05$) ile arasında orta düzeyde pozitif bir ilişki varken psikopatinin narsisizm ($r = .414$, $p < .05$) ile arasında zayıf düzeyde bir ilişki olduğu göze çarpmaktadır.

Araştırmanın soruları çerçevesinde yapılan aşamalı regresyon analizine ilişkin bulgu Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Madde kullanım riskinin yordanmasına ilişkin aşamalı (stepwise) regresyon analizi sonuçları

Model	Yordayıcı	B	SH _B	β	T	İkili	Kısmi R	ΔR^2
1	Sabit	.985	.074		13.30			
	Psikopati	.048	.007	.434*	6.68	.434	.434	.184*
2	Sabit	.952	.072		13.20			
	Psikopati	.045	.007	.402*	6.36	.434	.417	.238*
	Cinsiyet	.298	.078	.242*	3.83	.294	.266	
3	Sabit	.896	.075		11.91			
	Psikopati	.034	.008	.303*	4.02	.434	.279	
	Cinsiyet	.276	.078	.224*	3.55	.294	.249	.267
	Makyavelizm	.016	.007	.178*	2.34	.390	.167	.255*

*p<.05 düzeyinde anlamlı

Tablo 3 incelendiğinde analizim üç aşamada tamamlandığı görülmektedir. Analize birinci aşamada madde kullanım riskini açıklamak üzere psikopati değişkeni girmiştir ve varyansın %18'ini açıklamıştır (R=.434, R² =.184). Modele ikinci aşamada varyansa %6 katkı sağlayan cinsiyet değişkeni dahil olmuş ve açıklanan varyans %24'e yükselmiştir (R=.496, R² =.238). Cinsiyet kukla (dummy) değişken olduğu için erkek olmanın, madde kullanım riskini kadın olmaya göre pozitif bir şekilde yordadığı söylenebilir (β =.242). Modelin üçüncü aşamasında ise varyansa %2 katkı sağlayan Makyavelizm değişkeni dahil olmuş ve açıklanan varyans %26'ya yükselmiştir (R=.267, R² =.255). Ayrıca Makyavelizm değişkeni ile madde kullanım riski arasında pozitif bir ilişki de mevcuttur (β =.178). Narsisizm değişkeni modeli anlamlı olarak yordamamaktadır.

TARTIŞMA

Araştırmada madde kullanım riski ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır. Bulgular incelendiğinde madde kullanım riskini en çok açıklayan varyansın yordayıcı değişkenlerden karanlık üçlü kişilik alt boyutu olan psikopatiye ait olduğu görülmektedir. Ayrıca psikopati madde kullanım riski ile pozitif ve anlamlı bir ilişki göstermiştir. Bu ilişki, psikopati kişilik özelliği arttıkça madde kullanım riskinin de arttığı anlamına gelmektedir. Literatürde madde kullanımının en çok araştırıldığı karanlık üçlü kişilik özelliğinin psikopati olduğu ifade edilmektedir (Jauk ve Dieterich, 2019; Stenason ve Vernon, 2016). Hem patolojik hem de patolojik olmayan psikopatinin alkol ve madde kullanımı ile arasında yakın bir ilişkinin olduğunu ifade eden araştırmalar mevcuttur (Çöpür vd., 1995; Fernández vd., 2019; Hemphill vd., 1994; Sellbom vd., 2017; Semiz vd., 2007; Smith ve Newman, 1990; Stenason ve Vernon, 2016; Walsh vd., 2007). Psikopati kişilik özelliğindeki dürtüsellik alkol ve uyuşturucu kullanımına aracılık ettiği söylenebilir (Hopley ve Brunelle, 2012).

Araştırmada yapılan analiz sonuçlarına göre üniversite öğrencilerine madde kullanım riskini yordanmasında cinsiyet kukla (dummy) değişkeni, karanlık üçlü kişilik özelliklerinden biri olan psikopatiden sonra varyansı hem en çok açıklayan değişkendir hem de madde kullanım

riski ile arasında pozitif bir ilişki vardır. Bu bulgu ışığında erkek olmanın kadın olmaya göre madde kullanım riskini artırdığı söylenebilir. Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çeşitli araştırma sonuçları incelendiğinde de erkeklerde sigara, alkol ve madde kullanım yaygınlığının kadınlara nazaran daha anlamı olduğu yönünde bulgulara ulaşılmaktadır (Firat vd., 2016; Havaçeligi Atlam vd., 2017; Karaçam ve Totan, 2014; Turhan vd., 2011; Ulukoca vd., 2013).

Madde kullanım riskini tahmin eden bir diğer yordayıcı değişken ise varyansın %2'sini açıklayan karanlık üçlü kişiliğin alt boyutu olan Makyavelizmdir. Makyavelizm madde kullanım riski arasındaki anlamlı ve pozitif ilişki, Makyavelizm kişilik özelliği arttıkça madde kullanım riskinin arttığına yönelik yorum yapmayı mümkün kılmaktadır. Makyavelizmin madde kullanımı ile ilişkisinin araştırıldığı çalışmalar, bu iki değişken arasında tutarsız bir ilişkinin olduğunu ortaya koymaktadır. Makyavelizm ile madde kullanımı arasında ilişkinin incelendiği az sayıdaki kimi araştırmalarda Makyavelizm ile madde kullanımı arasında ilişkinin olmadığı ifade edilirken (Collison vd., 2018; Jauk ve Dieterich, 2019; Stenason ve Vernon, 2016;) kimi araştırmalarda alkol ve eroin kullananların daha manipülatif olduğu (Zentsova ve Fedorava, 2013) ve kokain kullanıcılarında Makyavelizm düzeyinin yüksek olduğunu ortaya koyulmuştur (Quednow vd., 2017). Bu bulguların madde bağımlılığı olan bireyler üzerinden edinildiği düşünüldüğünde madde kullanım riskinin Makyavelizm ile ilişkisini genel popülasyonda inceleyen az sayıda araştırmanın olduğu söylenebilir. Ayrıca Makyavelizm kişilik özelliğine sahip bireylerin bağımlılıklarını veya madde kullanımı davranışlarını desteklemek ve kolaylaştırmak için manipülatif stratejilere başvurduğu söylenebilir (Stenason ve Vernon, 2016).

Bu araştırmada karanlık üçlü kişilik özelliklerinden narsisizm madde kullanım riskine ilişkin modeli yordamadığı için modelde yer edinmemiştir. Narsisizm ile madde kullanımı arasında yapılan çalışmalar sıklıkla narsisizmin alt boyutlarından olan grandiyöz narsisizm ve savunmacı narsisim üzerine odaklanmaktadır ve bu alt boyutların alkol ve madde kullanımı ile ilişkilendirilmiştir (Bilevicius vd., 2019; Carter vd., 2017; MacLaren ve Best, 2013; Stenason ve Vernon, 2016). Yine patolojik düzeydeki narsisizm de alkol ve uyuşturucu kullanımı ve bağımlılığı ile ilişkilendirilmektedir (Anlı vd., 2017; Can vd., 2017; Can ve Anlı, 2017; Kealy vd., 2017; Mowlaie vd., 20016; Stinson vd., 2009). Patolojik olmayan örneklem üzerinde narsisizm ve madde kullanımı arasındaki ilişkinin araştırıldığı çalışma sayısının oldukça sınırlı olduğunu söylemek mümkündür (Stenason ve Vernon, 2016). Bu araştırmada narsisizm ile madde kullanımı arasında bir ilişkinin çıkmaması, araştırmada kullanılan ölçek alt boyutunun patolojik narsisizm veya narsisizmin çeşitli alt boyutları yerine eşik altı narsisizmi ölçmesine bağlanabilir.

Bu araştırmanın bulguları araştırmaya katılan çalışma grubundaki 195 kişi ile sınırlı kalmaktadır. Daha geniş bir örneklem ile araştırmanın tekrarlanması bulguların tekrarlanabilirliğinin incelenmesi için önem arz etmektedir. Ayrıca katılımcıların ölçeklere verdikleri cevaplarda samimi ve içten oldukları varsayılarak araştırma yürütülmüştür. Elde edilen bulgulara araştırmaya konu olan değişkenler ile sınırlı iken bu araştırma madde kullanım riski ile karanlık üçlü arasındaki ilişkiyi etkileme potansiyeli olan çeşitli aracı değişkenler kullanılarak da tekrar edilebilir. Yine bu değişkenler ile karma modellenmiş araştırma desenleri tasarlanıp madde kullanımı riski üzerine kurulan çeşitli modeller test edilebilir.

Bu sonuçlar ışığında üniversite öğrencisi ve genç yetişkin olmanın getirdiği birtakım krizlerle baş etmekte güçlük çeken bireylerden erkek olanlara, karanlık üçlü kişilik özelliklerinden psikopati ve Makyavelizm örüntüsü sergileyenlere madde kullanımı gibi bir riskli davranışa başvurmadan gerekli önleyici müdahaleleri yapmak, bu bireylerin hem fiziksel hem de psikolojik sağlığı açısından önem arz edebilir. Yine bu kişilik özelliklerinin belirginleştiği 11-17 yaş grubundaki bireyler ile benzer bir araştırma yürütülebilir veya bu araştırma daha geniş bir örneklem üzerinde tekrarlanarak sonuçları yeniden değerlendirilebilir. Madde kullanım riski için edinilen ortalama bir puan yerine ayrı ayrı sigara, alkol ve madde kullanımı boyutları ile bu karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkiler incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Alkol ve Uyuşturucu Madde Bağımlıları Tedavi ve Araştırma Merkezi [AMATEM], (2021, Nisan 1). *Bağımlılık nedir?* <https://npistanbul.com/amatem/bagimlilik-nedir> sayfasından 06.05.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Amerikan Psikiyatri Birliği (Çev., Köroğlu, E.) (2013). *Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı (DSM-V)*. (5. baskı). HYB Yayıncılık, Ankara.
- Anlı, İ., Can, Y. ve Evren, C. (2017). Erkek alkol kullanım bozukluğu hastalarında patolojik narsisizmin erken dönem uyumsuz şemaların gelişimi üzerindeki etkisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 9(1), 63-74.
- Arıkan, Z. (2012). Alkol Kullanım Bozukluğu. *T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Madde Bağımlılığı Tanı ve Tedavi Kılavuzu El Kitabı* içinde (105-123). Ankara: Pozitif Matbaa.
- Arıkan, İ., Yavuz, B., Yiğit, D. ve Ece, E. (2017). Üniversite öğrencilerinde riskli davranışlarla ilişkili faktörlerin incelenmesi: Bir devlet üniversitesi örneği. *Çağdaş Tıp Dergisi*, 7(4), 348-354.
- Babacan Gümüş, A. (2016) Üniversite öğrencilerinde sigara ve alkol kullanımı: Depresif belirtiler ve umutsuzluk yönünden bir değerlendirme. *Bağımlılık Dergisi*, 16(1), 9-17.
- Bayramoğlu E. (2019). *Ölümlülük manipülasyonunun, bağlanma türlerinin ve karanlık üçlü kişilik özelliklerinin risk alma davranışına etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Bilevicius, E., Neufeld, D. C., Single, A., Foot, M., Ellery, M., Keough, M. T., ve Johnson, E. A. (2019). Vulnerable narcissism and addiction: The mediating role of shame. *Addictive Behaviors*, 92, 115-121.
- Buelow, M. T. ve Brunell, A. B. (2014). Facets of grandiose narcissism predict involvement in health-risk behaviors. *Personality and Individual Differences*, 69, 193-198.
- Burger, J.M. (2006). *Kişilik* (1. basım). (İ.D. Erguvan Sarıoğlu, Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz Ş., Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (23. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Can, Y., Anlı, İ., Evren, C. ve Usta, Ö. (2017). Patolojik narsisizm ve alkol kullanım bozukluğu arasındaki ilişki. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 4(1), 119-135.
- Can, Y. ve Anlı, İ. (2018). Patolojik narsisizm ve madde kullanım bozukluğu arasındaki ilişki. *İstanbul Bilim Üniversitesi Florence Nightingale Tıp Dergisi*, 4(4), 179-183.
- Carter, R. R., Johnson, S. M., Exline, J. J., Post, S. G. ve Pagano, M. E. (2012). Addiction and “Generation Me”: narcissistic and prosocial behaviors of adolescents with substance dependency disorder in comparison to normative adolescents. *Alcoholism Treatment Quarterly*, 30(2), 163-178.
- Collison, K. L., Vize, C. E., Miller, J. D. ve Lynam, D. R. (2018). Development and preliminary validation of a five factor model measure of Machiavellianism. *Psychological Assessment*, 30(10), 1401.
- Crysel, L. C., Crosier, B. S. ve Webster, G. D. (2013). The Dark Triad and risk behavior. *Personality and Individual Differences*, 54(1), 35-40.
- Çöpür, M., Elmas, İ. ve Can, Y. (1995). Madde bağımlılığı ve antisosyal kişilik. *Kriz Dergisi*, 3(1), 194-196.
- Delgado-Lobete, L., Montes-Montes, R., Vila-Paz, A., Cruz-Valiño, J. M., Gándara-Gafo, B.,

- Talavera-Valverde, M. Á. ve Santos-del-Riego, S. (2020). Individual and environmental factors associated with tobacco smoking, alcohol abuse and illegal drug consumption in university students: A mediating analysis. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(9), 3019.
- Dryfoos, J. G. (1991). *Adolescents at risk: Prevalence and prevention*. Oxford University Press.
- Fernández, D., Zabala, M. C., Ros, L., Martínez, M., Martínez, A., Latorre, J. M. ve Ricarte, J. J. (2019). Testing the properties of the triarchic model of psychopathy in a community sample: Self-reported trait aggression and drug consumption associations. *Scandinavian journal of psychology*, 60(4), 377-385.
- Fernie, B. A., Fung, A. ve Nikčević, A. V. (2016). Different coping strategies amongst individuals with grandiose and vulnerable narcissistic traits. *Journal of affective disorders*, 205, 301-305.
- Fırat, S., Yoldaşcan, E., Çot, D. A., Dağlıoğlu, N., ve Gülmen, M. K. (2016). Üniversite öğrencilerinde risk alma davranışları ve etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Adli Tıp Bülteni*, 21(3), 172-176.
- Furnham, A., Richards, S. C. ve Paulhus, D. L. (2013). The Dark Triad of personality: A 10 year review. *Social and Personality Psychology Compass*, 7(3), 199-216.
- Gençtanırım, D. (2014). Riskli davranışlar ölçeği üniversite formu: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 5(1), 24-34.
- Güner, B. (2019). Üniversite öğrencilerinde uyuşturucu madde kullanım alışkanlıkları ve yaygınlığı: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi örneği. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 81-95.
- Havaçelîği Atlam, D., Aldemir, E. ve Altıntoprak, A. E. (2017). Üniversite öğrencilerinde riskli davranışların yaygınlığı ve madde kullanımı ile ilişkisi. *Düşünen Adam: Journal of Psychiatry & Neurological Sciences*, 30(4).
- Hemphill, J. F., Hart, S. D. ve D. Hare, R. (1994). Psychopathy and substance use. *Journal of personality disorders*, 8(3), 169-180.
- Hodson, G., Book, A., Visser, B. A., Volk, A. A., Ashton, M. C. ve Lee, K. (2018). Is the dark triad common factor distinct from low honesty-humility? *Journal of Research in Personality*, 73, 123-129.
- Hodson, G., Hogg, S. M. ve MacInnis, C. C. (2009). The role of “dark personalities”(narcissism, Machiavellianism, psychopathy), Big Five personality factors, and ideology in explaining prejudice. *Journal of Research in Personality*, 43(4), 686-690.
- Hopley, A. A. ve Brunelle, C. (2012). Personality mediators of psychopathy and substance dependence in male offenders. *Addictive Behaviors*, 37(8), 947-955.
- Jauk, E. ve Dieterich, R. (2019). Addiction and the dark triad of personality. *Frontiers in psychiatry*, 10, 662.
- Jessor, R. (2013). Problem behavior theory: A half-century of research on adolescent behavior and development. In *The developmental science of adolescence* (pp. 253-270). Psychology Press.
- Jonason, P. K. ve Webster, G. D. (2010). The dirty dozen: a concise measure of the dark triad. *Psychological assessment*, 22(2), 420.
- Karaçam, Ö. ve Totan, T. (2014). Ege Üniversitesi öğrencileri arasında bağımlılık yapıcı madde kullanımının çok boyutlu ölçekleme yöntemiyle incelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 15(2), 116-123.

- Karaman, N. G. (2013). Predicting the problem behavior in adolescents. *Eurasian Journal of Educational Research*, 52, 137-154.
- Kealy, D., Ogradniczuk, J. S., Rice, S. M. ve Oliffe, J. L. (2017). Pathological narcissism and maladaptive self-regulatory behaviours in a nationally representative sample of Canadian men. *Psychiatry Research*, 256, 156-161.
- Krampen, G. (1980). Generalized expectations of alcoholics: Multidimensional locus of control, hopelessness, and Machiavellianism. *Journal of Clinical Psychology*, 36(4), 1022-1023.
- Kulaksızoğlu, A. (2009). *Ergenlik psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Lindberg L.D., Boggess S., Porter L. ve Williams S. (2000). Teen risk-taking: A statistical report. Washington, DC: Urban Institute.
- MacLaren, V. V. ve Best, L. A. (2013). Disagreeable narcissism mediates an effect of BAS on addictive behaviors. *Personality and Individual Differences*, 55(2), 101-105.
- Mowlaie, M., Abolghasemi, A. ve Aghababaei, N. (2016). Pathological narcissism, brain behavioral systems and tendency to substance abuse: The mediating role of self-control. *Personality and Individual Differences*, 88, 247-250.
- Onan, N., Kaplan, H., Yalçın, B., Erbaş, S., Yıldırım, D., Barlas, G. Ü., Karaca S. ve Öz, Y. C. (2016). Üniversite öğrencilerinin madde kullanma durumu ile kişilik özelliklerinin incelenmesi. *Bağımlılık Dergi*, 17(1), 25-32.
- Ögel, K. (2007). Risk kavramının tanımı. İçinde K. Ögel (Ed.) *Riskli davranışlar gösteren çocuk ve ergenler* (ss:13-25). İstanbul: Yeniden Sağlık ve Eğitim Derneği.
- Özer E. (2013). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlık düzeylerinin duygusal zeka ve beş faktör kişilik özellikleri açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Rauthmann, J. F. ve Kolar, G. P. (2012). How “dark” are the Dark Triad traits? Examining the perceived darkness of narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Personality and Individual Differences*, 53(7), 884-889.
- Saltoğlu, S. ve Irak, D. U. (2020). Kişiliğin Karanlık Üçlüsü: Narsisizm, Makyavelizm ve Psikopati. *Türk Psikoloji Yazıları*, 23(45), 42-58.
- Santrock, J. W. (2015). *Yaşam boyu gelişim* (Çev. Ed. Galip Yüksel) (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Satıcı, S. A., Kayış, A. R., Yılmaz, M. F. ve Eraslan-Çapan, B. (2019). Üniversite öğrencilerinde karanlık üçlü kişilik özellikleri ile dürtüsellik ve heyecan arama davranışları arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 9(54), 857-881.
- Schulsinger, F. (1972). Psychopathy: Heredity and Environment. *International Journal of Mental Health*, 1(1-2), 190-206. doi:10.1080/00207411.1972.11448574
- Sedikides, C. ve Gregg, A. P. (2008). Self-enhancement: Food for thought. *Perspectives on Psychological Science*, 3(2), 102-116.
- Sellbom, M., Donnelly, K. M., Rock, R. C., Phillips, T. R. ve Ben-Porath, Y. S. (2017). Examining gender as moderating the association between psychopathy and substance abuse. *Psychology, Crime & Law*, 23(4), 376-390.
- Semiz, Ü. B., Ateş, M. A., Algül, A., İyisoy, M. S., Güneş, C., Başoğlu, C. vd. (2007). Antisosyal Kişilik Bozukluğu Olan Erkek Bireylerde Madde Kullanım Bozukluğu Yaygınlığı. *Klinik Psikiyatri Bülteni*, 17(4).
- Set, Z. (2020). Sosyal Kötüçül Kişilikler: Karanlık Üçlü. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*,

- 12(3), 318-329.
- Smith, S. S. ve Newman, J. P. (1990). Alcohol and drug abuse-dependence disorders in psychopathic and nonpsychopathic criminal offenders. *Journal of abnormal psychology*, 99(4), 430.
- Stenason, L. ve Vernon, P. A. (2016). The Dark Triad, reinforcement sensitivity and substance use. *Personality and Individual Differences*, 94, 59-63.
- Stinson, F. S., Dawson, D. A., Goldstein, R. B., Chou, S. P., Huang, B., Smith, S. M. vd. (2008). Prevalence, correlates, disability, and comorbidity of DSM-IV narcissistic personality disorder: results from the wave 2 national epidemiologic survey on alcohol and related conditions. *The Journal of clinical psychiatry*, 69(7), 1033.
- Süngü, H. (2014). Üniversite öğrencilerinin zararlı madde kullanımına ilişkin tutumları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 11(36), 167-194.
- Tekbıyık, A. (2016). İlişkisel araştırma yöntemi. İçinde M. Metin (Ed.), *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemler* (ss:99-114). (Üçüncü baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Turhan, E., İnandı, T., Cahit, Ö. Z. E. R. ve Akoğlu, S. (2011). Üniversite öğrencilerinde madde kullanımı, şiddet ve bazı psikolojik özellikler. *Türkiye Halk Sağlığı Dergisi*, 9(1), 33-44.
- Türk Dil Kurumu (2021, Nisan 25). Güncel Türkçe Sözlük. <https://sozluk.gov.tr/>
- Türkiye İstatistik Kurumu (2020, Haziran 4). *Türkiye Sağlık Araştırması, 2019*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turkiye-Saglik-Arastirmasi-2019-33661> adresinden 08.05.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (2020). *Narkolog Projesi 2020 Analiz Raporu*. <http://www.narkotik.pol.tr/narkolog-projesi-2020-raporu> adresinden 08.05.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (2021). *Narkolog Projesi 2021 Analiz Raporu*. http://www.narkotik.pol.tr/kurumlar/narkotik.pol.tr/TUB%C4%B0M/Ulusal%20Yay%C4%B1nlar/2021_.pdf adresinden 08.08.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Ulukoca, N., Gökgöz, Ş. ve Karakoç, A. (2013). Kırklareli Üniversitesi öğrencileri arasında sigara, alkol ve madde kullanım sıklığı. *Fırat Tıp Dergisi*, 18(4).
- Quednow, B. B., Hulka, L. M., Preller, K. H., Baumgartner, M. R., Eisenegger, C. ve Vonmoos, M. (2017). Stable self-serving personality traits in recreational and dependent cocaine users. *PloS one*, 12(3), e0172853.
- Walsh, Z., Allen, L. C. ve Kosson, D. S. (2007). Beyond social deviance: Substance use disorders and the dimensions of psychopathy. *Journal of Personality Disorders*, 21(3), 273-288.
- Yazgan, G. (2020). *Üniversite öğrencilerinde riskli davranışlar: İnternet bağımlılığı ve bilişsel tamamlanma ihtiyacının etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.
- Yazgan İnanç, B. ve Yerlikaya, E.E. (2015). *Kişilik kuramları* (10. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Yazıcıoğlu, M. M. (2020). *Üniversite öğrencilerinde algılanan sosyal destek, ahlaki uzaklaşma ve riskli davranışlar arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Erzincan.
- Yeşilay (2020a). *Tütün bağımlılığı nedir?* [36](https://www.yesilay.org.tr/tr/bagimlilik/tutun-</p></div><div data-bbox=)

- bagimlilik adresinden 08.05.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Yeşilay (2020b). *Alkol bağımlılığı nedir?* <https://www.yesilay.org.tr/tr/bagimlilik/alkol-bagimlilik> adresinden 09.05.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Yeşilay (2020c). *Madde bağımlılığı nedir?* <https://www.yesilay.org.tr/tr/bagimlilik/madde-bagimlilik> adresinden 12.05.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Yılmaz, G., İbiş, S. ve Aktuğ, Z. B. (2020). Üniversite öğrencilerinin sigara alkol ve uyuşturucu madde kullanma durumları. *Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 73-80.
- Zeigler-Hill, V. ve Vonk, J. (2015). Dark personality features and emotion dysregulation. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 34(8), 692-704.
- Zentsova, N. I. ve Fedorova, S. S. (2013). The propensity for manipulative behavior as a component of antisocial syndrome common for substance abuse disorder. *Experimental Psychology (Russia)*, 6(2), 84-90.